

EL LLIBRE DE L'ENRIC VILA
I EL QUE SABEM DELS ANYS 30

Jordi Graupera

Escriptor

Companys i nosaltres

Els que hem estat escolaritzats en democràcia hem estudiat història de Catalunya a classe. Però sabem ben poca cosa, si ens cenyim al que hi vam a aprendre. Els temes centrals de la nostra política actual tenen a veure amb la relació Catalunya-Espanya, i la història oficial encara no ha encarat què va passar abans de la dictadura. I és l'última vegada que la tensió va arribar a ser tanta com ara. I l'última vegada que el catalanisme va arribar tan amunt i tan avall a l'hora.

I POTSER SÍ QUE ALS ANYS 80 LA HISTÒRIA de Catalunya contemporània tot just començava a reconstruir-se institucionalment i eren pocs els mestres que l'havien pogut estudiar bé, encara que el relat s'hagués mantingut contra tota censura. En un país que surt d'una derrota suposo que la prioritat és mantenir la moral i no fer examen de consciència. Si a això hi sumem que els que estudiàvem aleshores ens hem examinat de relats contradictoris entre Espanya i Catalunya, el mirall es trenca en mil bocins.

ERA I ÉS EL PAÍS QUE NO SABIA GAIRE COSA de si mateix. Era i és que no s'ha fet cap mirada seriosa sobre el passat, amb ganes de veure en què ens hem equivocat. Era i és que no tenim el relat ni consensuat en els seus mínims. Era i és que preferim amagar alguna vergonya per mantenir la moral. No sé si no tenint Estat es pot demanar gaire més, però tampoc hi ha un debat polític que vagi més enllà de les versions de sempre. Només cal veure les bajanades de recuperació de la memòria que campen alegrement els últims temps, aquest cop de l'altre bàndol. Estem tan construïts sobre la voluntat de ser, que sovint ens resistim a encarar-nos amb qui som finalment.

ESPANYA SÍ QUE TÉ UN RELAT CLAR RESPECTE a Catalunya, encara que estigui igual de perduda en la Guerra Civil. La inèrcia fa la seva feina també. I a molts catalans els va a favor el relat espanyol. Per ser creïbles amb aquests, caldria explicar també les raons de l'evident fracàs del catalanisme històric a banda de les virtuts de la supervivència. I per recuperar l'ambició, també. Els catalans menors de 30 anys poques vegades fem aparèixer explícitament el relat familiar: ja no és l'avi que va ser assassinat a la guerra, o el tiet capellà; és el record gastat d'una ferida, un eco familiar i el segle que vam estudiar en lloc de

DANIEL BOADA

“Als catalans menors de 30 anys, de Prat de la Riba, Cambó, Macià i Companys, de Lleroux, Azaña, de l'Estatut del 32, del 6 d'Octubre o del 18 de Juliol a Catalunya gairebé ningú no ens en ha dit gran cosa clara”

memoritzar, perquè aquell any, mira, hi vam posar més hores. Qui més qui menys recorda un moment històric i una interpretació i tira milles. Però del 1900 al 1975 ni això. I és d'on venim.

DELS ANYS 30, PINTORS, I ENCARA. Als catalans menors de 30 anys, de Prat de la Riba, Cambó, Macià i Companys; de Lleroux, Azaña; d'Eugeni d'Ors, Pla i Gaziel; de l'Estatut del 32, del 6 d'Octubre o del 18 de Juliol a Catalunya gairebé ningú no ens en ha dit gran cosa clara més enllà d'una pel·lícula de bons i dolents. I a les cases, som els fills dels fills dels que callaven. Després de 10 o 15 anys d'anar a l'escola el país hauria de poder oferir més. I la tradició historiogràfica que tenim, encara més. Estem cecs davant d'un període de la història bàsic per no cometre errors.

EL LLIBRE DE L'ENRIC VILA LLUÍS COMPANYS. La veritat no necessita màrtirs, es revolta contra aquesta paràlisi i frustració davant d'un període històric ple de silencis encara, que serveix de reserva moral per a molts, catalanistes o no. És una biografia de Companys, però també de la forma com els catalans fem política i després expliquem la història. No és un llibre agradable. Es veu una Catalunya tan confosa com la d'avui, però molt menys acomodada i benestant. Es veu el camí cap a la guerra sense escatimar les empentes que els catalans donàrem per arribar-hi.

MOSTRA SEMPRE EL PUNT DE VISTA SUBJECTIU i això, que en part és l'epidèmia científica del nostre temps, és d'agrair, perquè no se n'amaga i perquè avui és demanar massa que algú s'alci amb tot el pes de la història sense fer el ridícul més espantós, com el fan molts polítics. De moment només se n'ha parlat perquè desmitifica Companys i per les històries de faldilles; i la Pilar Rahola el lloava l'altre dia en aquestes pàgines, però la mirada sobre el 6 d'Octubre no l'ha contestada ningú encara i, francament, tenint en compte el que se'ns havia dit, m'estranya.

NO ÉS QUE AQUEST LLIBRE VINGUI A SOLUCIONAR cap carenència, és obvi, però és símptoma que els que hem estudiat història de Catalunya a l'escola mirem el que ens envolta si tenim la sensació d'haver menjat gat. Així no s'aguanta un país, ni un relat propi que ens expliqui, ni una disputa alegre sobre les properes eleccions després dels cafès, amb els antics companys d'escola.

VOLTA D'HORIZÓ

Set dies de llarga reflexió

J.J. Navarro
Arisa

La intenció d'aquestes cròniques és mirar tots els horitzons de l'actualitat, per bé que puguin semblar llunyans o exòtics. És un intent no gens senzill, sobretot si es pretén combinar la intenció crítica amb la voluntat de no ofendre gratuïtament. Malgrat això, l'intent de mirar l'horitzó distant amb solvència fora fútil si ens impedís veure el que passa molt més a prop. Ara som a meitat de la campanya electoral catalana, i d'aquí a només set dies ens trobarem a la jornada de reflexió immediatament prèvia a la dels comicis. Hi ha, doncs, set dies per completar la reflexió necessària abans d'exercir el vot.

De moment, sembla que la campanya es va aclarint pel que fa a la definició de les ofertes. El debat entre els cinc principals candidats celebrat divendres passat per TV3, a més de representar un remarcable esforç informatiu, va tenir la virtut d'aclarir qui és qui i què és el que cadascú intenta vendre als electors. També va resultar evident que la veritable i decisiva lluita pel poder tindrà lloc a l'hora de bastir la majoria parlamentària imprescindible per governar, i que les possibilitats de pactes i aliances que això planteja ultrapassen la simplicitat d'una decisió individual. En aquest context, la reflexió llarga i mesurada adquireix una transcendència inusual. Aquest cop, els electors estaran pràcticament obligats a mostrar aquella maduresa tan proverbial que els atribueix el tòpic i a triar amb encert per damunt del soroll i la saturació d'estímuls. De moment el clima de la campanya no està exempt de tensions, però no arriba a cap nivell preocupant d'enfrontament ni de polarització. Això no fa més fàcil la reflexió d'aquesta setmana, però si que la converteix en inexcusable i necessària. Cal desitjar que l'encert ens acompanyi.

EDICIÓ XXIII DEL PREMI

Teresa Pàmies

Escriptora

Alfons Comín: referent perdurable

Sense que fos anunciat, el dimarts 17 d'octubre s'omplí de gom a gom el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, on es lliurà el Premi Internacional Alfons Comín en la seva 23a edició, atorgat a José M. Díez Alegria i Gregorio López Raimundo, no nagenaris presents a l'acte, delicats de salut però conseqüents amb el seu compro-

mis amb la lluita “per la llibertat i la justícia d'un, cristià, i l'altre, comunista, que seguint camins diferents comparteixen l'esperança en el futur”, com consta en l'acta de concessió llegida pel vicepresident de la Fundació, Joaquim Sempere. El nou batlle, Jordi Hereu, agrai a la Fundació Comín l'ocasió de conèixer “veritables refe-

rents per a les noves generacions, que amb la seva presència honren la nostra ciutat”. Entre aquells referents, Nelson Mandela, Alexander Dubcek, Boff i Casaldàliga, però també Alfons Comín, que amb la seva obra i comportament transcendí la vida familiar, fidel a la seva memòria, de cor i d'acció. En guany, la presència activa de

Maria Lluïsa Oliveres i dels seus fills tingué el complement de les dues nétes que l'Alfons no conegué, sang de la seva sang, que n'asseguren la perdurabilitat, amb l'obra completa d'Alfons Comín reunida i editada per la fundació creada a l'efecte, no sols el seu pensament escrit o enregistrat, sinó també els que han participat, amb ell, en el

debat cultural i polític del seu temps, debat interromput per la degradació moral de la vida política, fins i tot entre formacions i personalitats que es diuen i es creuen d'esquerra. El llegat teòric i vital d'Alfons Comín pot ajudar-nos a recobrar el tremp, el senderi i l'alegria de la lluita que encara irradia la foto del jove Alfons Comín.